II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 26ης Ιουνίου 1997

δυνάμει του άρθρου 90 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ σχετικά με το αποκλειστικό δικαίωμα μετάδοσης τηλεοπτικών διαφημίσεων στη Φλάνδρα

(Τα κείμενα στη γαλλική και την ολλανδική γλώσσα είναι τα μόνα αυθεντικά)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(97/606/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 90 παράγραφος 3,

αφού κάλεσε τις βελγικές αρχές και την εταιρεία ιδιωτικής τηλεόρασης Vlaamse Televisie Maatschappij NV να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους όσον αφορά τις αιτιάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή σχετικά με το μονοπώλιο τηλεοπτικών διαφημίσεων στη Φλάνδρα,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Το υπό εξέταση κρατικό μέτρο

(1) Η παρούσα απόφαση αφορά το μονοπώλιο που έχει χορηγήσει η φλαμανδική κοινότητα του Βασιλείου του Βελγίου στην ιδιωτική εταιρεία Vlaamse Televisie Maatschappij NV («VTM») στον τομέα των τηλεοπτικών διαφημίσεων που απευθύνονται στο σύνολο του κοινού της Φλαμανδικής Κοινότητας.

Η φλαμανδική νομοθεσία σχετικά με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κωδικοποιήθηκε με διάταγμα του εκτελεστικού σώματος της Φλαμανδικής Κοινότητας της 25ης Ιανουαρίου 1995, που επικυρώθηκε με διάταγμα του Συμβουλίου της Φλαμανδικής Κοινότητας της 23ης Φεβρουαρίου 1995 (στο εξής αναφερόμενο ως «Codex») [1]. Ο Codex κωδικοποιεί τις διατάξεις του διατάγματος της 28ης Ιανουαρίου 1987 σχετικά με την αναμετάδοση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων από τα καλωδιακά δίκτυα ραδιοφωνικής και τηλεοπτικής μετάδοσης και τη χορήγηση αδειών σε μη δημόσιες τηλεοπτικές επιχειρήσεις (στο εξής: «το διάταγμα του 1987») [2], του διατάγματος της 12ης Ιουνίου 1991 που ρυθμίζει τη διαφήμιση και τη χορηγία στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση (στο εξής: «το διάταγμα του 1991») [3], καθώς και του διατάγματος της 4ης Μαΐου 1994 σχετικά με τα καλωδιακά δίκτυα ραδιοφωνικής και τηλεοπτικής μετάδοσης, την απαιτούμενη άδεια για τη σύσταση και εκμετάλλευση των δικτύων αυτών και την προώθηση της μετάδοσης και παραγωγής τηλεοπτικών προγραμμάτων (στο εξής: «το διάταγμα του 1994 περί καλωδιακού δικτύου») [4].

Σύμφωνα με το άρθρο 80 δεύτερο εδάφιο του Codex, η φλαμανδική κυβέρνηση μπορεί να επιτρέψει τη μετάδοση εμπορικών και μη διαφημίσεων μόνο σε έναν από τους οργανισμούς τηλεοπτικής μετάδοσης που της ανήκουν ή στους οποίους έχει χορηγήσει άδεια και απευθύνονται στο σύνολο της Φλαμανδικής Κοινότητας. Η διάταξη αυτή του Codex προέρχεται από το διάταγμα της 12ης Ιουνίου 1991, το άρθρο 3 του οποίου περιείχε την ίδια διάταξη.

Σύμφωνα με το άρθρο 41 σημείο 1 του Codex, η φλαμανδική κυβέρνηση μπορεί να επιτρέψει μόνο σε έναν ιδιωτικό οργανισμό τηλεοπτικής μετάδοσης να εκπέμπει προς το σύνολο της Φλαμανδικής Κοινό-

[1] Moniteur belge της 30. 5. 1995.
[2] Moniteur belge της 19. 3. 1987.
[3] Moniteur belge της 14. 8. 1991.
[4] Moniteur belge της 4. 6. 1994.

τητας. Η διάταξη αυτή του Codex προέρχεται από το άρθρο 7 παράγραφος 1 σημείο α) του διατάγματος του 1987. Όσον αφορά τη διάρθρωση του ιδιωτικού αυτού οργανισμού τηλεοπτικής μετάδοσης, το άρθρο 8, παράγραφος 1 του διατάγματος του 1987 προέβλεπε συγκεκριμένα ότι αποτελούσε ιδιωτική εταιρεία, της οποίας το κεφάλαιο καλυπτόταν κατά 51 % τουλάχιστον από εκδότες ολλανδόφωνων ημερήσιων και εβδομαδιαίων εντύπων που εδρεύουν στη Φλάνδρα ή στις Βρυξέλλες. Το άρθρο 44 παράγραφος 1 του Codex δεν διατήρησε την προϋπόθεση σχετικά με την έδρα των μετόχων, διατήρησε όμως την προϋπόθεση σχετικά με την κάλυψη του κεφαλαίου κατά 51 % τουλάχιστον από εκδότες ολλανδόφωνων ημερήσιων και εβδομαδιαίων εντύπων. Το άρθρο 39 παράγραφος 2 του Codex διατήρησε τη διάταξη του διατάγματος του 1987 σχετικά με την εγκατάσταση της εταιρικής έδρας του ιδιωτικού οργανισμού τηλεοπτικής μετάδοσης στη Φλάνδρα ή στις Βρυξέλλες.

(2) Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι μόνο μία ιδιωτική εταιρεία με έδρα τη Φλάνδρα ή τις Βρυξέλλες και της οποίας το κεφάλαιο ανήκει κατά 51 % τουλάχιστον σε εκδότες ολλανδόφωνων εντύπων μπορεί να αποκτήσει άδεια για τη μετάδοση τηλεοπτικών διαφημίσεων στη Φλάνδρα, από την εν λόγω περιφέρεια προς το σύνολο της Φλαμανδικής Κοινότητας.

Όπως προκύπτει από τις κοινοβουλευτικές εργασίες σχετικά με το διάταγμα της 28ης Ιανουαρίου 1987, και τις δηλώσεις των εκπροσώπων του φλαμανδικού εκτελεστικού σώματος, η χορήγηση μονοπωλίου τηλεοπτικών διαφημίσεων αποσκοπούσε στην προστασία των εκδοτών φλαμανδικών εντύπων. Έτσι, σύμφωνα με τις επίσημες δηλώσεις του Υπουργού Πολιτισμού που περιλαμβάνονται στις κοινοβουλευτικές εργασίες, το διάταγμα έπρεπε να εκδοθεί προκειμένου να εμποδισθεί η είσοδος αλλοδαπών επιχειρήσεων στη φλαμανδική τηλεοπτική αγορά [1]. Σύμφωνα με τον υπουργό, η παροχή παρόμοιας προστασίας με στόχο την απόδοση όλων των τηλεοπτικών διαφημιστικών εσόδων στο φλαμανδικό τύπο θα επέτρεπε στον τελευταίο να αντισταθμίσει την απώλεια διαφημιστικών εσόδων από την οποία πάσχει. Έτσι η αποκλειστικότητα που χορηγήθηκε στη VTM αποσκοπούσε στην εξυπηρέτηση ενός πολιτιστικού στόχου, δηλαδή της διατήρησης της πολυφωνίας στον τομέα του τύπου.

Η επιχείρηση

(3) Η VTM είναι ιδιωτική επιχείρηση ολλανδόφωνης τηλεόρασης εγκατεστημένη στη Φλάνδρα.

Με απόφαση του Φλαμανδικού Εκτελεστικού Σώματος της 19ης Νοεμβρίου 1987, που εκδόθηκε βάσει του διατάγματος του 1987, χορηγήθηκε στη VTM άδεια να λειτουργεί ως η μοναδική ιδιωτική τηλεοπτική επιχείρηση που απευθύνεται στο σύνολο της Φλαμανδικής Κοινότητας. Η αποκλειστική αυτή άδεια παραχωρήθηκε γαι περίοδο δεκαοκτώ ετών.

Με το βασιλικό διάταγμα της 3ης Δεκεμβρίου 1987 (που επικυρώθηκε με απόφαση της φλαμανδικής κυβέρνησης της 11ης Δεκεμβρίου 1991, η οποία εκδόθηκε βάσει του διατάγματος του 1991), η VTM έλαβε την άδεια να μεταδίδει κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων της τηλεοπτικές διαφημίσεις για περίοδο δεκαοκτώ ετών.

Από τις προαναφερόμενες πράξεις, καθώς και από τις σχετικές διατάξεις του Codex, προκύπτει ότι η VTM είναι η μοναδική ιδιωτική τηλεοπτική επιχείρηση που έχει την άδεια της φλαμανδικής κυβέρνησης να μεταδίδει στη Φλάνδρα τηλεοπτικά προγράμματα και τηλεοπτικές διαφημίσεις που απευθύνονται στο σύνολο της Φλαμανδικής Κοινότητας. Η άλλη φλαμανδική τηλεοπτική επιχείρηση που απευθύνεται στο σύνολο της Φλαμανδικής Κοινότητας, η δημόσια ραδιοφωνική και τηλεοπτική επιχείρηση «BRTN», την οποία διαχειρίζεται η Φλαμανδική Κοινότητα που κατέχει και το κεφάλαιό της, δεν έχει την άδεια να μεταδίδει τηλεοπτικές διαφημίσεις. Το μονοπώλιο που έχει παραχωρηθεί στη VTM διαρκεί μέχρι το 2005.

(4) Η VTM ιδρύθηκε το 1987 από εννέα εταίρους που δραστηριοποιούνται στο φλαμανδικό τύπο, καθένας από τους οποίους κάλυψε το 11,1 % του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της εταιρείας.

Σήμερα, η εταιρεία Vlaamse Media Holding (VMH) κατέχει το 55,55 % των μετοχών της VTM. Η VMH αποτελείται από τους ακόλουθους μετόχους: De Persgroep NV (50 %) και Roularta Media Group NV (50 %).

Οι υπόλοιποι μέτοχοι της VTM είναι οι εταιρείες Tijdschriften Uitgevers Maatschappij NV, Tijdschriften Vereniging Vlaanderen NV και Perexma NV, οι οποίες είναι όλες θυγατρικές του ολλανδικού ομίλου μέσων ενημέρωσης Verenigde Nederlandse Uitgeverijen (VNU). Όλοι οι μέτοχοι της VTM δραστηριοποιούνται, αποκλειστικά ή εν μέρει, στον τομέα του φλαμανδικού τύπου, Μόνο η De Persgroep NV εκδίδει ημερήσια έντυπα, ενώ οι υπόλοιπες εταιρείες δραστηριοποιούνται στην αγορά περιοδικών.

Ο πρώτος και ο τρίτος κατά σειρά μεγέθους όμιλος φλαμανδικού τύπου, δηλαδή οι εταιρείες Vlaamse Uitgevers Maatschappij NV και Concentra Holding NV δεν είναι μέτοχοι της VTM. Σύμφωνα με το CIM, το βελγικό γραφείο παρακολούθησης του τύπου, ο μοναδικός εκδότης ημερησίων εντύπων που συμμετέχει στη VTM κατέχει μερίδιο αγοράς ύψους 28,3 % στη Φλάνδρα [2].

[1] Έκθεση της φλαμανδικής κοινοβουλευτικής επιτροπής μέσων ενημέρωσης, αριθ. 152 της 28ης Νοεμβρίου 1996, σ. 3-4, καθώς και πρακτικά της ολομέλειας του συμβουλίου της φλαμανδικής κοινότητας της 17ης Δεκεμβρίου 1986, σ. 325.

[2] Centrum voor informatie over de media, στοιχεία 1995-1996.

Η υπηρεσία

(5) Η οικονομική δραστηριότητα την οποία αφορά η παρούσα απόφαση είναι η μετάδοση τηλεοπτικών διαφημίσεων που απευθύνονται στο σύνολο του φλαμανδικού κοινού.

Στην Κοινότητα η τηλεόραση είναι πολύ σημαντικό μέσο διαφημιστικής προβολής. Ο κλασικός δείκτης που χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση της εξέλιξης της διαφήμισης είναι η εκτίμηση των ακαθάριστων επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν από τους διαφημιζόμενους. Οι διαφημιστικές επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν στα μέσα ενημέρωσης με την ευρύτερη απήχηση (τηλεόραση, τύπος, ραδιόφωνο, κινηματογράφος και αφισοκολλήσεις) για την περίοδο 1989-1993 παρουσίασαν την ακόλουθη εξέλιξη στο Βέλγιο: 1989: 648 εκατομμύρια Ecu, 1990: 709 εκατομμύρια Ecu, 1991: 756 εκατομμύρια Ecu, 1992: 849 εκατομμύρια Ecu, 1993: 908 εκατομμύρια Ecu, 1994: 951 εκατομμύρια Ecu. Κατά το 1994 η κατανομή του συνόλου των διαφημιστικών επενδύσεων, δηλαδή 951 εκατομμύρια Ecu, έχει ως εξής: τηλεόραση: 351,5 εκατομμύρια Ecu, εφημερίδες και περιοδικά: 404 εκατομμύρια Ecu, ραδιόφωνο: 88,2 εκατομμύρια Ecu, κινηματογράφος: 10,1 εκατομμύρια Ecu, αφισοκόλληση: 97,3 εκατομμύρια Ecu [1].

Οι διαφημιστικές επενδύσεις στην τηλεόραση εξελίχθηκαν ως εξής στο Βέλγιο: 1989: 192 εκατομμύρια Ecu, 1990: 253 εκατομμύρια Ecu, 1991: 253 εκατομμύρια Ecu, 1992: 281 εκατομμύρια Ecu, 1993: 303 εκατομμύρια Ecu, 1994: 351,5 εκατομμύρια Ecu. Οι διαφημιστικές αυτές επενδύσεις αντιπροσωπεύουν από 29,5 % έως 35,5 % των επενδύσεων στα σημαντικότερα μέσα ενημέρωσης κατά τα έτη 1989 — 1993. Στη διάρκεια των ετών 1991 — 1993, αυτό το μερίδιο αγοράς παρέμεινε γενικά σταθερό, κυμαινόμενο γύρο στο 33 %. Κατά τα έτη 1994 και 1995 ανήλθε αντίστοιχα σε 34,5 % και 35,2 % [2]. Στη Φλάνδρα οι επενδύσεις αυτές ήταν της τάξεως των 186 εκατομμυρίων Ecu το 1993 και των 211 εκατομμυρίων Ecu το 1994. Από τις επενδύσεις αυτές οι 11 περιφερειακοί τηλεοπτικοί σταθμοί της Φλάνδρας [3] απορρόφησαν το 1,5 % το 1993 και το 5 % το 1994. Η VTM απορρόφησε το 98,5 % το 1993 και το 95 % το 1994, δηλαδή 183 εκατομμύρια Ecu το 1993 και 201 εκατομμύρια Ecu το 1994. Το σύνολο των φλαμανδικών τηλεοπτικών σταθμών κατέλαβε μερίδιο αγοράς, από άποψη διαφημιστικών επενδύσεων, ύψους 34,3 % το 1993 (από το οποίο το 33,8 % η VTM) και 36,3 % το 1994 (από το οποίο το 34,5 % η VTM).

(6) Δεδομένου ότι άνω του 90 % των νοικοκυριών στη φλαμανδική κοινότητα συνδέονται με καλωδιακό δίκτυο, μπορούν να παρακολουθούν, εκτός από τους δύο γαλλόφωνους βελγικούς τηλεοπτικούς σταθμούς, και τηλεοπτικά προγράμματα που προέρχονται από τηλεοπτικούς σταθμούς εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη.

Ακόμη και εάν υποτεθεί ότι τα τηλεοπτικά προγράμματα που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη ανταγωνίζονται σε κάποιο βαθμό τα φλαμανδικά προγράμματα, είναι γεγονός ότι, όπως έχει ήδη αποδείξει η Επιτροπή κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-211/91, Επιτροπή κατά Βελγίου [4], οι εν λόγω σταθμοί δεν μπορούν να υποκαταστήσουν, όσον αφορά το φλαμανδικό κοινό, τους φλαμανδικούς σταθμούς BRTN και VTM ή τους ολλανδικούς σταθμούς, εφόσον μεγάλη μερίδα του κοινού αυτού δεν ενδιαφέρεται για μη ολλανδόφωνες εκπομπές, όπως αποδεικνύεται από τα μερίδια αγοράς κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Ιουνίου 1995, στη Φλάνδρα (ώρες υψηλής τηλεθέασης: 19.00: 22.00): VTM: 43,3 %, VT4: 3,5 %, BRTN: 26,5 %, δημόσιοι ολλανδικοί τηλεοπτικοί σταθμοί: 6,2 %, μη ολλανδόφωνοι τηλεοπτικοί σταθμοί RTBF-1: 0,8 % και Eurosport: 0,7 %. Δεν υπάρχουν στοιχεία κατά την περίοδο αναφοράς για τους μη ολλανδόφωνους τηλεοπτικούς σταθμούς TF1, RTL και BBC 1 (οι οποίοι το 1994 κάλυψαν αντίστοιχα το 0,9 %, το 0,7 % και το 0,6 % της αγοράς) [5]. Η έλλειψη ενδιαφέροντος των φλαμανδών τηλεθεατών για τις μη ολλανδόφωνες τηλεοπτικές εκπομπές δεν διαψεύδεται από το υψηλό ποσοστό νοικοκυριών που είναι συνδεδεμένα με το καλωδιακό τηλεοπτικό δίκτυο στη Φλαμανδική Κοινότητα.

Τα ανωτέρω οδηγούν την Επιτροπή στο συμπέρασμα ότι οι σταθμοί που μεταδίδουν μη ολλανδόφωνα τηλεοπτικά προγράμματα μπορούν σε μικρό μόνο βαθμό να υποκαταστήσουν τα φλαμανδικά τηλεοπτικά προγράμματα.

(7) Όσον αφορά τους ολλανδικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς, οι ολλανδόφωνοι βέλγοι υπήκοοι δείχνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον γι' αυτούς σε σχέση με τους αλλοδαπούς μη ολλανδόφωνους σταθμούς. Όπως αναφέρεται ανωτέρω, το 1995 (περίοδος Ιανουαρίου-Ιουνίου, ώρες υψηλής τηλεθέασης, 19.00 — 22.00), το μερίδιο αγοράς τηλεθεατών που αντιστοιχεί στο σύνολο των δημόσιων ολλανδικών σταθμών στη Φλάνδρα ανέρχεται σε 6,2 %, ενώ το μερίδιο αγοράς της VTM υπερβαίνει το 43 % και της BRTN ανέρχεται σε 26,5 % [6]. Ωστόσο, έχοντας υπόψη το γεγονός ότι οι τηλεοπτικές διαφημίσεις που προέρχονται από

[1] Στατιστική επετηρίδα. Κινηματογράφος, τηλεόραση, βίντεο και νέα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, Στρασβούργο, 1995, σ. 279, 282.

[2] Media Markt 1996.

[3] Στατιστική επετηρίδα. Κινηματογράφος, τηλεόραση, βίντεο και νέα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, Στρασβούργο, 1994, σ. 267.

[4] Συλλογή 1992 σ. I-6757, I-6763.

[5] Στατιστική επετηρίδα. Κινηματογράφος, τηλεόραση, βίντεο και νέα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, Στρασβούργο, 1995, σ. 171.

[6] ό.π.

ολλανδικούς σταθμούς δεν απευθύνονται εξ ολοκλήρου ή πρωτίστως στους βέλγους τηλεθεατές, οι σταθμοί αυτοί δεν μπορούν να υποκατασταστήσουν τον φλαμανδικό σταθμό VTM σε ό,τι αφορά τις τηλεοπτικές διαφημίσεις (η BRTN δεν λαμβάνεται υπόψη, καθότι δεν μεταδίδει τηλεοπτικές διαφημίσεις). Η αγορά της διαφήμισης εξακολουθεί να αποτελεί και σήμερα εθνική αγορά, κυρίως λόγω των περιορισμών στην προσφορά διαφημιστικού χώρου σε διασυνοριακό επίπεδο. Ως εκ τούτου, οι όροι του ανταγωνισμού είναι διαφορετικοί στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες. Στο Βέλγιο μόνο η VTM επιτρέπεται να μεταδίδει τηλεοπτικές διαφημίσεις και να πωλεί το σχετικό διαφημιστικό χώρο. Στις Κάτω Χώρες, ο οργανισμός που είναι αρμόδιος για την πώληση διαφημιστικού χώρου στους δημόσιους ολλανδικούς σταθμούς, ο STER, δεν λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο που μπορούν να έχουν στη Φλάνδρα τα διαφημιστικά μηνύματα που μεταδίδουν οι σταθμοί αυτοί. Ως εκ τούτου, το φλαμανδικό κοινό δεν υπεισέρχεται στις παραμέτρους που χρησιμοποιεί ο STER για να υπολογίσει τις τιμές πώλησης διαφημιστικού χώρου [1]. Η VTM, από την πλευρά της, δεν πωλεί διαφημιστικό χώρο στις Κάτω Χώρες, διότι τα προγράμματά της δεν μεταδίδονται στη χώρα αυτή μέσω καλωδιακής σύνδεσης. Επιπλέον, υπάρχουν διαφορετικοί κανόνες όσον αφορά τη διαφήμιση στο Βέλγιο και τις Κάτω Χώρες. Ειδικότερα, στη Φλάνδρα απαγορεύονται τα διαφημιστικά μηνύματα που απευθύνονται σε παιδιά. Απαγορεύεται επίσης η μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων πέντε λεπτά πριν και μετά τα παιδικά προγράμματα. Τέλος, το φάσμα των προβαλλόμενων διαφημιστικών μηνυμάτων και ο συνδυασμός τους καθορίζονται γενικά από τις προτιμήσεις του κοινού στο οποίο απευθύνονται. Συνεπώς, τα εδάφη του Βελγίου και των Κάτω Χωρών αποτελούν δύο διαφορετικές διαφημιστικές αγορές.

(8) Η VTM ανέφερε στην απάντησή της ότι οι τηλεοπτικοί σταθμοί Eurosport και Superchannel μεταδίδουν τηλεοπτικές διαφημίσεις που απευθύνονται στο φλαμανδικό κοινό. Οι βελγικές αρχές επεσήμαναν στην επιστολή τους της 14ης Σεπτεμβρίου 1995 ότι οι τηλεοπτικοί σταθμοί MTV, CNN, TF1 και RTL μεταδίδουν επίσης τηλεοπτικές διαφημίσεις που απευθύνονται στο φλαμανδικό κοινό. Πρέπει να σημειωθεί ότι ούτε οι βελγικές αρχές ούτε η VTM ανέφεραν τον όγκο των διαφημιστικών μηνυμάτων που προέρχονται από τους σταθμούς αυτούς και απευθύνονται στο φλαμανδικό κοινό σε σχέση με το σύνολο των διαφημιστικών μηνυμάτων που προβάλλονται από τους εν λόγω σταθμούς. Όπως αναφέρεται ανωτέρω, τα μερίδια τηλεθέασης των σταθμών TF1 και RTL κατά το 1994 στη Φλάνδρα ανέρχονταν αντίστοιχα σε 0,9 % και 0,7 % [2].

[1] Όπως προκύπτει από την εξέταση της γεωγραφικής αγοράς τηλεοπτικών διαφημίσεων που πραγματοποίησε η Επιτροπή στην απόφαση 96/346/ΕΚ σχετικά με την υπόθεση IV/M.553 RTL/Veronica/Endemol (ΕΕ L 134 της 5. 6. 1996, σ. 32).

[2] Στατιστική επετηρίδα. Κινηματογράφος, τηλεόραση, βίντεο και νέα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, Στρασβούργο, 1995, σ. 171.

Άλλες διαδικασίες που σχετίζονται με την παρούσα υπόθεση

(9) Οι διατάξεις του άρθρου 8 του φλαμανδικού διατάγματος του 1987, που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 1 του παρόντος εγγράφου και αφορούν την κατοχή του 51 % του κεφαλαίου της νέας ιδιωτικής εταιρείας από εκδότες ολλανδόφωνων ημερήσιων και εβδομαδιαίων εντύπων, που εδρεύουν στην ολλανδόφωνη περιφέρεια ή στη δίγλωσση περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτευούσης, αποτέλεσαν στις 8 Αυγούστου 1991 αντικείμενο προσφυγής της Επιτροπής κατά του Βασιλείου του Βελγίου, λόγω παραβάσεως των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 52 της συνθήκης. Επιπλέον, με την ίδια προσφυγή, η Επιτροπή αμφισβήτησε το συμβιβάσιμο του άρθρου 3 του διατάγματος με τους κοινοτικούς κανόνες σχετικά με την ελευθερία παροχής υπηρεσιών. Σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου, τα τηλεοπτικά προγράμματα των υπόλοιπων κρατών μελών δεν μπορούσαν να μεταδοθούν από καλωδιακά δίκτυα, παρά μόνον εφόσον η γλώσσα τους ήταν η γλώσσα ή μία από τις γλώσσες της χώρας προέλευσης. Επιπλέον, για τους αλλοδαπούς ιδιωτικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς ήταν απαραίτητη η προηγούμενη έκδοση άδειας από το Φλαμανδικό Εκτελεστικό Σώμα, που μπορούσε να επιβάλει όρους για τη χορήγησή της.

Είναι αληθές ότι με το διάταγμα του 1994 περί καλωδιακού δικτύου καταργήθηκε ο όρος περί μετάδοσης στη γλώσσα της χώρας προέλευσης, όσον αφορά τα τηλεοπτικά προγράμματα των άλλων κρατών μελών. Αντίθετα, στις νέες διατάξεις διατηρείται το σύστημα της προηγούμενης άδειας στην ολλανδόφωνη περιοχή. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι διατάξεις αυτές αποτέλεσαν αντικείμενο νέας προσφυγής της Επιτροπής κατά του Βελγίου ενώπιον του Δικαστηρίου. Με απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1996 [3] στην υπόθεση C-11/95 (Επιτροπή κατά Βελγίου), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, με τη διατήρηση του καθεστώτος προηγούμενης άδειας, το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989 [4] για το συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων. Οι διατάξεις αυτές δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας.

Όπως αναφέρεται ανωτέρω, το άρθρο 44 παράγραφος 1 του Codex καταργεί τον όρο περί εγκατάστασης της έδρας των εταίρων στη Φλάνδρα ή στις Βρυξέλλες, αλλά διατηρεί τον όρο περί κατοχής του 51 % του κεφαλαίου της VTM από εκδότες ολλανδόφωνων εφημερίδων. Οι διατάξεις αυτές αποτελούν αντικείμενο αιτιολογημένης γνώμης που κοινοποιήθηκε στις βελγικές αρχές στις 15 Μαΐου 1997.

[3] Συλλογή 1996, σ. I-4115.

[4] ΕΕ L 298 της 17. 10. 1989, σ. 23.

(10) Εκτιμώντας ότι το μονοπώλιο τηλεοπτικών διαφημίσεων στη Φλάνδρα ευνοεί την ιδιωτική τηλεοπτική επιχείρηση VTM, με αποτέλεσμα να τίθενται σε μειονεκτική θέση οι αλλοδαπές τηλεοπτικές επιχειρήσεις, η εταιρεία VT4 Ltd (εφεξής «VT4») υπέβαλε καταγγελία στην Επιτροπή. Η VT4, της οποίας μοναδικός μέτοχος είναι η λουξεμβουργιανή εταιρεία Scandinavian Broadcasting System SA (εφεξής «SBS»), είναι εταιρεία εγκατεστημένη στο Λονδίνο, έχει συσταθεί σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο και κύρια δραστηριότητά της είναι η μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων. Στις 13 Σεπτεμβρίου 1994 η VT4 απέκτησε άδεια των βρετανικών αρχών να μεταδίδει τα προγράμματά της μέσω δορυφόρου («non-domestic satellite broadcasting licence»). Από την 1η Φεβρουαρίου 1995, η VT4 εκπέμπει τα τηλεοπτικά της προγράμματα βάσει της εν λόγω άδειας.

Τα προγράμματα της VT4 προορίζονται για το φλαμανδικό κοινό: είναι είτε γυρισμένα στην ολλανδική γλώσσα είτε έχουν υποτίτλους στη γλώσσα αυτή.

Το τηλεοπτικό σήμα αποστέλλεται στο δορυφόρο από το έδαφος του Ηνωμένου Βασιλείου. Πρέπει να σημειωθεί ότι με επιστολή της 17ης Οκτωβρίου 1995, οι βρετανικές αρχές πληροφόρησαν την Επιτροπή ότι η VT4 εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Ηνωμένου Βασιλείου κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1 της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ.

Επιπλέον, με επιστολή της 13ης Ιουλίου 1995, η Επιτροπή είχε καλέσει τη βελγική κυβέρνηση να της παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με το κατά πόσον συμβιβάζεται η φλαμανδική νομοθεσία για το μονοπώλιο τηλεοπτικών διαφημίσεων με τους κοινοτικούς κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών. Όπως προκύπτει από την απάντηση της βελγικής κυβέρνησης, που περιέχεται στην επιστολή της της 14ης Σεπτεμβρίου 1995, το κείμενο της εν λόγω νομοθεσίας δεν απαγορεύει στους τηλεοπτικούς σταθμούς που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη να εκπέμπουν διαφημιστικά μηνύματα για το φλαμανδικό κοινό και, υπό τις συνθήκες αυτές, είναι σύμφωνη με το άρθρο 59 της συνθήκης.

Ωστόσο, οι αρμόδιες φλαμανδικές αρχές υποστηρίζουν ότι η VT4 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τηλεοπτικός οργανισμός εγκεκριμένος από άλλο μέλος, με το σκεπτικό ότι πρόκειται για φλαμανδικό ραδιοτηλεοπτικό σταθμό που έχει εγκατασταθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο προκειμένου να αποφύγει την εφαρμογή της νομοθεσίας της Φλαμανδικής Κοινότητας. Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τις ίδιες αρχές, η VT4 δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 παράγραφος 1 σημείο 2 του διατάγματος περί καλωδιακού δικτύου, που υποχρεώνει το φορέα της καλωδιακής σύνδεσης να μεταδίδει τα προγράμματα της εγκεκριμένης μη δημόσιας τηλεοπτικής επιχείρησης που απευθύνεται στο σύνολο της Φλαμανδικής Κοινότητας, δηλαδή της VTM που είναι στην πραγματικότητα ο μόνος εγκεκριμένος ιδιωτικός σταθμός. Για τους λόγους αυτούς, με υπουργική απόφαση απαγορεύθηκε η πρόσβαση της VT4 στο φλαμανδικό καλωδιακό δίκτυο [1]. Η απόφαση αυτή ανεστάλη από το βελγικό Συμβούλιο Επικρατείας, το οποίο στη συνέχεια υπέβαλε προδικαστική ερώτηση στο Δικαστήριο σχετικά με τα κριτήρια προσδιορισμού των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα ενός κράτους μέλους κατά την έννοια της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ. Με απόφαση της 5ης Ιουνίου 1997 [2], το Δικαστήριο απεφάνθη ότι, σε περίπτωση που ένας τηλεοπτικός σταθμός είναι εγκατεστημένος σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, εμπίπτει στην αρμοδιότητα του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται το κέντρο των δραστηριοτήτων του. Το Δικαστήριο τόνισε επίσης ότι το γεγονός ότι όλες οι εκπομπές απευθύνονται αποκλειστικά στο φλαμανδικό κοινό δεν σημαίνει ότι η VT4 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εγκατεστημένη στο Ηνωμένο Βασίλειο.

II. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Άρθρο 90 παράγραφος 1

(11) Το άρθρο 90 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ προβλέπει ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να μη θεσπίζουν και να μη διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες της συνθήκης ως προς τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα. Η ύπαρξη ενός αποκλειστικού δικαιώματος υπέρ μίας επιχείρησης δεν είναι καθεαυτή ασυμβίβαστη με τους κανόνες της συνθήκης. Ωστόσο, ενώ το άρθρο 90 της συνθήκης προϋποθέτει ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να απολαύουν ορισμένων ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων, τούτο δεν συνεπάγεται ότι όλα τα ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα συμβιβάζονται κατ' ανάγκη με τη συνθήκη [3]. Το συμβιβάσιμο των δικαιωμάτων αυτών πρέπει να εξετάζεται βάσει των διαφόρων κανόνων στους οποίους παραπέμπει το άρθρο 90 παράγραφος 1.

Η VTM είναι ιδιωτική επιχείρηση στην οποία η φλαμανδική κοινότητα έχει χορηγήσει το αποκλειστικό δικαίωμα μετάδοσης τηλεοπτικών διαφημίσεων που απευθύνονται στο σύνολο του φλαμανδικού κοινού. Το εν λόγω δικαίωμα απορρέει από ένα κρατικό μέτρο, δηλαδή από τις διατάξεις του φλαμανδικού διατάγματος του 1991, και ιδίως το άρθρο 3 δεύτερο εδάφιο, που αντικαταστάθηκε από το άρθρο 80 δεύτερο εδάφιο του Codex, σε συνδυασμό με το διάταγμα του 1987, και ιδίως το άρθρο 7 παράγραφος 1 σημείο α), που αντικαταστάθηκε από το άρθρο 41 σημείο 1 του Codex.

[1] Απόφαση του φλαμανδικού Υπουργείου Πολιτισμού και Θεμάτων Βρυξελλών, της 16ης Ιανουαρίου 1995.
[2] Δεν δημοσιεύθηκε ακόμα στη Συλλογή.
[3] Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 1993, υπόθεση C-320/91 (Corbeau), Συλλογή 1993, σ. I-2563.

(12) Το άρθρο 52 της συνθήκης προβλέπει την κατάργηση των περιορισμών της ελευθερίας εγκατάστασης των υπηκόων ενός κράτους μέλους στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους.

Το μονοπώλιο που έχει παραχωρηθεί στη VTM σχετικά με τη μετάδοση τηλεοπτικών διαφημίσεων που απευθύνονται στο φλαμανδικό κοινό ισοδυναμεί με αποκλεισμό κάθε επιχείρησης από άλλο κράτος μέλος που θα επεδίωκε να εγκατασταθεί ή να ιδρύσει μία δεύτερη επιχείρηση στη Φλάνδρα προκειμένου να μεταδίδει μέσω του βελγικού τηλεοπτικού δικτύου τηλεοπτικά διαφημιστικά μηνύματα προς το φλαμανδικό κοινό.

Το γεγονός ότι οι ανωτέρω διατάξεις εφαρμόζονται χωρίς διάκριση τόσο έναντι των άλλων επιχειρήσεων, εκτός της VTM, που είναι εγκατεστημένες στο Βέλγιο, όσο και έναντι των επιχειρήσεων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη δεν αρκεί για να εξαιρεθεί η προνομιακή μεταχείριση της οποίας απολαύει η VTM από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 52 της συνθήκης.

Πράγματι, στην προκειμένη περίπτωση, η αποκλειστική εκμετάλλευση των τηλεοπτικών διαφημίσεων από μία επιχείρηση, που τυγχάνει να είναι εθνική επιχείρηση, έχει ως αποτέλεσμα ότι το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος της αγοράς τηλεοπτικών διαφημίσεων βαίνει προς όφελος της εθνικής οικονομίας. Είναι αναμφισβήτητο ότι ο επιδιωκόμενος στόχος και το αποτέλεσμα που επιτυγχάνεται είναι ο προστατευτισμός. Είναι φανερό ότι ο επιδιωκόμενος στόχος με την παραχώρηση εκ του νόμου μονοπωλίου στην VTM συνιστά διακριτική μεταχείριση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της υπόθεση, δηλαδή από τον εξαρχής αποκλεισμό κάθε υπηκόου άλλων κρατών μελών λόγω των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο διάταγμα του 1987 και από την σαφώς εκφρασθείσα πρόθεση των εκπροσώπων του Εκτελεστικού Σώματος και του Συμβουλίου της Φλαμανδικής Κοινότητας, αφενός, να επιτευχθεί η σύσταση μίας εταιρείας στην οποία παραχωρείται μονοπώλιο και η οποία ελέγχεται από το φλαμανδικό τύπο και, αφετέρου, να εμποδισθεί η πρόσβαση αλλοδαπών τηλεοπτικών οργανισμών στο φλαμανδικό τηλεοπτικό σύστημα.

Όπως προαναφέρεται, από την επιστολή της βελγικής κυβέρνησης της 14ης Σεπτεμβρίου 1995 προκύπτει ότι οι διατάξεις σχετικά με τα αποκλειστικά δικαιώματα δεν εμποδίζουν μία τηλεοπτική επιχείρηση που είναι εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος να μεταδίδει προγράμματα στην ολλανδική γλώσσα, καθώς και διαφημίσεις που απευθύνονται στο σύνολο του φλαμανδικού κοινού. Ωστόσο, η εν λόγω τηλεοπτική επιχείρηση θα έχει ένα σοβαρό ανταγωνιστικό μειονέκτημα έναντι της VTM, δεδομένου ότι στην πραγματικότητα θα είναι αναγκασμένη να ασκεί τις δραστηριότητές της εξ αποστάσεως σε σχέση με το φλαμανδικό κοινό, καθώς και με την αγορά των διαφημιζόμενων.

Ακόμη και εάν τα εν λόγω μέτρα εφαρμόζονται άνευ διακρίσεων τόσο στις μη βελγικές όσο και στις βελγικές επιχειρήσεις πλην της VTM, είναι γεγονός ότι πρόκειται για μέτρα που αποτελούν συγκεκαλυμμένη μορφή διάκρισης και οδηγούν στον προστατευτισμό. Τα αποτελέσματα αυτά θα πρέπει να γίνουν αποδεκτά, εφόσον αποδειχθεί ότι τα μέτρα δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, εφόσον είναι τα ενδεικνυόμενα για την υλοποίηση του επιδιωκόμενου στόχου και δεν υπερβαίνουν ό,τι είναι απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου αυτού [1].

(13) Κατά την προαναφερόμενη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της υπόθεσης C-211/91, οι βελγικές αρχές επικαλέστηκαν το επιχείρημα ότι ένα μέρος των διαφημιστικών εσόδων της VTM αποδίδεται στον τύπο, ως αντιστάθμισμα για την απώλεια εσόδων λόγω της καθιέρωσης της μετάδοσης εμπορικών διαφημίσεων από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση και, ως εκ τούτου, η πρόθεση είναι να διατηρηθεί η πολυφωνία στο φλαμανδικό τύπο. Η φλαμανδική κυβέρνηση προέβαλε, δηλαδή, αρχικά λόγους πολιτιστικής πολιτικής προκειμένου να δικαιολογήσει το μέτρο της χορήγησης του μονοπωλίου μετάδοσης τηλεοπτικών διαφημίσεων στη VTM. Τώρα όμως, όπως αναφέρει σε επιστολή της 11ης Φεβρουαρίου 1997, με την οποία απαντά σε αυτήν της Επιτροπής της 10ης Ιανουαρίου, έχοντας υπόψη τόσο τη σημερινή διάρθρωση της VTM, όσο και τις εξελίξεις που μεσολάβησαν στο χώρο των μέσων ενημέρωσης και στον φλαμανδικό τύπο (συγχωνεύσεις και συμμαχίες), θεωρεί ότι το εν λόγω μέτρο δεν μπορεί πλέον να οδηγήσει στην επίτευξη ενός στόχου δημοσίου συμφέροντος. Για τους λόγους αυτούς, η φλαμανδική κυβέρνηση αμφιβάλλει κατά πόσον το εν λόγω μέτρο δικαιούται το ευεργέτημα από τις διατάξεις περί απαλλαγής του άρθρου 90 παράγραφος 2 της συνθήκης.

Ωστόσο, η VTM εξακολουθεί να προβάλλει τέτοια επιχειρήματα. Σύμφωνα με τη VTM, η απόδοση των διαφημιστικών εσόδων στους εκδότες φλαμανδικών εφημερίδων αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της αποστολής δημοσίου συμφέροντος που της έχει ανατεθεί άμεσα συνδεδεμένο με το μονοπώλιό της. Υποστηρίζει ότι ένα άλλο στοιχείο της αποστολής αυτής είναι ο συμπληρωματικός ρόλος που διαδραματίζει σε σχέση με το δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό, τη BRTN, και τις τοπικές τηλεοράσεις και ο οποίος συνίσταται στην παροχή υπηρεσίας γενικής ενημέρωσης κατά τρόπο ανεξάρτητο και στη μετάδοση εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων.

Η Επιτροπή δέχεται ότι η πολιτιστική πολιτική και η διατήρηση της πολυφωνίας, που είναι αλληλένδετη με την ελευθερία της έκφρασης, μπορούν να αποτελέσουν επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος που δικαιολογούν τον περιορισμό της ελευθερίας εγκατάστασης. Ωστόσο, θεωρεί ότι οι στόχοι της πολιτιστικής πολιτικής μπορούν να επιδιωχθούν

[1] Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Νοεμβρίου 1995, υπόθεση C-55/94 (Gebhard), Συλλογή 1995, σ. I-4186.

μόνο με μέσα που δεν περιορίζουν τις ελευθερίες που θεσπίζει η συνθήκη πέραν του βαθμού που είναι αναγκαίος. Όμως, στην προκειμένη περίπτωση, οι στόχοι αυτοί δεν μπορούν να επιδιωχθούν με μέσα που έχουν ως αποτέλεσμα την πλήρη εξάλειψη του ανταγωνισμού που διαφορετικά θα αντιμετώπιζε ο εθνικός φορέας από επιχειρήσεις μέσων ενημέρωσης οι οποίες θα επιδίωκαν να εγκατασταθούν στο Βέλγιο για να μεταδίδουν διαφημιστικά μηνύματα μέσω των δικτύων καλωδιακής μετάδοσης: αυτό απλούστατα αίρει κάθε αποτελεσματικότητα του άρθρου 52.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν υφίσταται ο απαραίτητος συσχετισμός μεταξύ, αφενός, του δεδηλωμένου στόχου πολιτιστικής πολιτικής περί διατήρησης της πολυφωνίας στο φλαμανδικό τύπο και, αφετέρου, της χορήγησης ενός μονοπωλίου ιδιωτικής εμπορικής τηλεόρασης στη VTM. Κατ' αρχάς, ο Codex δεν εξασφαλίζει σε κάθε εκδότη ολλανδόφωνου εντύπου, χωρίς καμία διάκριση, το δικαίωμα να γίνει μέτοχος της VTM ή να επωφεληθεί από τα κέρδη της. Όσον αφορά τους εκδότες που δεν συμμετείχαν στην ίδρυση της VTM —όπως όσοι εισήλθαν στην αγορά του φλαμανδικού τύπου μετά το 1987— ο νόμος δεν προβλέπει κανένα δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη που αποφέρει η VTM. Κατ' αυτόν τον τρόπο η αποκλειστικότητα που έχει παραχωρηθεί στη VTM ευνοεί μία μόνο ομάδα εκδοτών εις βάρος των υπολοίπων. Οι προνομιούχοι εκδότες έχουν εξασφαλίσει μονοπωλιακά έσοδα, κατοχυρωμένα από το νόμο, τα οποία τους επιτρέπουν να ανταγωνίζονται αποτελεσματικότερα ενδεχομένους ανταγωνιστές ή νεοεισερχόμενους στη φλαμανδική αγορά του τύπου, συμπεριλαμβανομένων όσον προέρχονται από άλλα κράτη μέλη. Επιπλέον, δεν εξασφαλίζεται κατά κανένα τρόπο ότι τα διαφημιστικά έσοδα της VTM, που κατανέμονται στους μετόχους της ανάλογα με το ποσοστό που κατέχουν στο κεφάλαιό της, χρησιμοποιούνται από τους τελευταίους για να βοηθήσουν τις εφημερίδες να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενα οικονομικά προβλήματα. Τα εν λόγω έσοδα μπορούν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν για δραστηριότητες που δεν έχουν κανένα πολιτιστικό στόχο και χωρίς καμία σχέση με τη στήριξη του φλαμανδικού τύπου. Συνεπώς, το μονοπώλιο του οποίου απολαύει η VTM φαίνεται να λειτουργεί εις βάρος του στόχου που δηλώνεται ότι επιδιώκει δηλαδή της διασφάλισης της πολυφωνίας στο φλαμανδικό τύπο.

Δεύτερον, οι όροι που προβλέπει ο Codex σχετικά με τη διάρθρωση της μοναδικής εταιρείας ιδιωτικής τηλεόρασης στη Φλάνδα που έχει εγκριθεί από το Φλαμανδικό Εκτελεστικό Σώμα, δηλαδή η κατοχή του 51 % του κεφαλαίου της VTM από εκδότες ολλανδόφωνων εφημερίδων δεν αποτελούν πρόσφορο μέσο για την υλοποίηση του επιδιωκόμενου πολιτιστικού στόχου, δεδομένου ότι δεν αποκλείεται το κεφάλαιο της VTM, και ιδίως το επίδικο μερίδιο του 51 %, να συγκεντρωθεί στα χέρια ενός μόνο μετόχου εις βάρος της διατήρησης της πολυφωνίας στον τομέα των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Έτσι, ενώ αρχικά στη VTM συμμετείχαν εννέα μέτοχοι, σήμερα υπάρχουν μόνο πέντε [1].

Όσον αφορά τη βιωσιμότητα των τηλεοπτικών σταθμών, δεν υπάρχουν λόγοι που να οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ένας ιδιωτικός τηλεοπτικός σταθμός δεν μπορεί να επιβιώσει στη Φλαμανδική Κοινότητα εάν δεν διαθέτει το μονοπώλιο των τηλεοπτικών διαφημίσεων. Εξάλλου, το γεγονός ότι η VTM δημιούργησε έναν δεύτερο τηλεοπτικό σταθμό το 1995 που προβάλλει διαφημίσεις δείχνει ότι πιστεύει στην κερδοφορία περισσότερων του ενός ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών στη Φλάνδρα.

Εν κατακλείδι, η Επιτροπή δεν κρίνει ότι το μονοπώλιο της VTM επί των διαφημιστικών εσόδων δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Η φλαμανδική κυβέρνηση θα μπορούσε να καταφύγει σε κατάλληλα μέτρα που θέτουν λιγότερα εμπόδια στην οικονομική ολοκλήρωση, προκειμένου να διασφαλισθεί η διατήρηση της πολυφωνίας την οποία επιδιώκει.

(14) Οι διατάξεις του άρθρου 90 παράγραφος 2 προβλέπουν μία εξαίρεση από την εφαρμογή των κανόνων της συνθήκης υπέρ των επιχειρήσεων που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, στο μέτρο που η εφαρμογή αυτή δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί.

Οι βελγικές αρχές δεν επικαλέστηκαν την εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 90 παράγραφος 2. Εν πάση περιπτώσει, η VTM δεν θεωρείται ότι είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος. Πράγματι, από το άρθρο 41 του Codex προκύπτει ότι η VTM έχει την αποκλειστική άδεια να προβαίνει σε τηλεοπτικές εκπομπές που απευθύνονται στη Φλαμανδική Κοινότητα. Οι διατάξεις του Codex που υποχρεώνουν τη VTM να διασφαλίζει μία ισορροπία στο πρόγραμμά της, να συμβάλλει στη γενική ανάπτυξη του φλαμανδικού κοινού, να τηρεί δημοσιογραφική αντικειμενικότητα και να μη μεταδίδει προγράμματα αντίθετα προς τα χρηστά ήθη ή τη δημόσια ασφάλεια δεν αποδεικνύουν ότι η Φλαμανδική Κοινότητα έχει αναθέσει στη VTM την αποστολή της διαχείρισης υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος. Οι διατάξεις αυτές, που αφορούν το περιεχόμενο των προγραμμάτων της VTM, είναι πολύ γενικές και δεν οδηγούν κατά κανένα τρόπο στο συμπέρασμα ότι η Φλαμανδική Κοινότητα έχει αναθέσει στη VTM την υλοποίηση μίας από τις πολιτιστικές πολιτικές της. Πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός των προϋποθέσεων για τη χορήγηση άδειας τις οποίες πρέπει να πληροί μία ιδιωτική τηλεοπτική εταιρεία στο πλαίσιο του δημόσιου συμφέροντος (όπως είναι οι προϋποθέσεις που ισχύουν στην περίπτωση της VTM) και αφετέρου, της ανάθεσης από το κράτος μιας αποστολής δημο-

[1] Όπως προαναφέρθηκε στην αιτιολογική σκέψη 9, οι όροι αυτοί αποτελούν αντικείμενο αιτιολογημένης γνώμης της 15ης Μαΐου 1997.

σίου συμφέροντος σε μία ιδιωτική επιχείρηση. Η Επιτροπή επισημαίνει σχετικά ότι ο Codex αναθέτει ρητά στην BRTN, της οποίας το κεφάλαιο ανήκει στη Φλαμανδική Κοινότητα, την αποστολή να λειτουργεί ως δημόσια τηλεοπτική εταιρεία. Εκτός από την αποστολή που της έχει ανατεθεί ως δημόσιας τηλεοπτικής εταιρείας, η BRTN υπόκειται σε συγκεκριμένες υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, όπως η μετάδοση επίσημων ανακοινώσεων της φλαμανδικής κυβέρνησης, η μετάδοση προγραμμάτων των πολιτικών, καθώς και η παροχή βήματος σε φορείς που εκπροσωπούν διάφορα ρεύματα της σκέψης. Καμία από τις υποχρεώσεις αυτές δεν ισχύει για τη VTM. Σε πρόσφατη τροποποίηση του Codex [1], διευκρινίζονται περαιτέρω οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας της BRTN (που θα μετονομαστεί σε VRT. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι η VRT υποχρεούται να συνάψει σύμβαση διαχείρισης με τις φλαμανδικές αρχές, στην οποία θα αναπτύσσεται εκτενέστερα η αποστολή δημόσιας υπηρεσίας της VRT.

Τέλος, ακόμη και εάν γίνει δεκτό ότι έχει ανατεθεί στη VTM αποστολή δημόσιας υπηρεσίας, τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την εκπλήρωσή της, δηλαδή τα αποκλειστικά δικαιώματα που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας απόφασης, επηρεάζουν τις συναλλαγές κατά τρόπο δυσανάλογο και αντίθετο προς το συμφέρον της Κοινότητας σε σημείο που αφαιρούν κάθε αποτελεσματικότητα από τις διατάξεις του άρθρου 52, ενώ η εγκατάσταση στη Φλάνδρα τηλεοπτικών οργανισμών άλλων κρατών μελών θα διευκόλυνε την ανάπτυξη αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην εν λόγω περιοχή. Πράγματι, η γεωγραφική εγγύτητα με το κοινό και τους διαφημιζομένους θα επέτρεπε στους οργανισμούς αυτούς να ασκούν τις δραστηριότητές τους υπό ευκολότερες και λιγότερο επαχθείς συνθήκες.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Το άρθρο 80 δεύτερο εδάφιο και το άρθρο 41 σημείο 1 του κώδικα (Codex) της φλαμανδικής νομοθεσίας σχετικά με τις ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, τη διαφήμιση, τη χορηγία και την καλωδιακή διανομή, οι οποίοι προβλέπουν ότι η φλαμανδική κυβέρνηση μπορεί να χορηγήσει άδεια σε έναν μόνο ιδιωτικό τηλεοπτικό οργανισμό για τη μετάδοση εκπομπών που απευθύνονται στο σύνολο της Φλαμανδικής Κοινότητας και για τη μετάδοση εμπορικών και η εμπορικών διαφημίσεων που απευθύνονται στην ανωτέρω Κοινότητα —συγκεκριμένα δε στην ιδιωτική τηλεοπτική εταιρεία Vlamse Televisie Maatschappij NV— καθώς και η απόφαση του Φλαμανδικού Εκτελεστικού Σώματος της 19ης Νοεμβρίου 1987 και το βασιλικό διάταγμα της 3ης Δεκεμβρίου 1987 (που επικυρώθηκε με απόφαση του Φλαμανδικού Εκτελεστικού Σώματος της 11ης Δεκεμβρίου 1991) —μέσω των οποίων η VTM εγκρίθηκε ως η μοναδική ιδιωτική τηλεοπτική εταιρεία που απευθύνεται στο σύνολο της Φλαμανδικής Κοινότητας και έλαβε την άδεια να περιλαμβάνει εμπορικές διαφημίσεις στα προγράμματά της— δεν συμβιβάζονται με το άρθρο 90 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 52 της συνθήκης.

Άρθρο 2

Οι βελγικές αρχές υποχρεούνται να παύσουν την παράβαση που περιγράφεται στο άρθρο 1 και να ενημερώσουν την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που έλαβαν για το σκοπό αυτό εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Βασίλειο του Βελγίου.

Βρυξέλλες, 26 Ιουνίου 1997.

Για την Επιτροπή

Karel VAN MIERT

Μέλος της Επιτροπής

[1] Διάταγμα της 29ης Απριλίου 1997 σχετικά με το μετασχηματισμό της BRTN σε ανώνυμη εταιρεία δημοσίου δικαίου, Moniteur belge της 1. 5. 1997.